

Hazırlayan: Av. Kerem Dikmen

MAL VE HİZMETLERE ERİŞİMDE EŞİTLİK HAKKINDA BİLGİ NOTU

*17 MAYIS VE KAOS GL DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ DESTEK PROGRAMI KAPSAMINDA HAZIRLANMIŞTIR.

Amaç

Bu bilgi notu mal ve hizmetlere erişimin kişilerin cinsel yönelim, cinsiyet kimliği veya cinsiyet karakteristiği sebepleriyle engellendiği durumların hukuki olarak ne anlama geldiği ve buna karşı başvurulabilecek yolları içermektedir.

Yararlanıcı

Bu bilgi notu, hak sahibi olan LGBTİ+'lara dönük bilgi vermeyi amaçlamaktadır.

İçindekiler Tablosu

<i>Bu Hak Neyi Güvence Altına Alır?.....</i>	2
<i>Bu Hak Hangi Metinlerde Güvence Altına Alınmıştır?.....</i>	3
<i>Bu Tip Bir Ayrımcılıkla Karşılaşanların Hakları Nelerdir?</i>	3

Bu Hak Neyi Güvence Altına Alır?

Bu hak, LGBTİ+ kişilerin eşit olarak mal ve hizmetlere erişmesini güvence altına alır. LGBTİ+ kimlikleri gerekçe gösterilerek onlara yapılan mal ve hizmet satışından kaçınmayı veya bu gerekçeyle daha yüksek bir fiyata mal veya ürün satmayı yasaklar.

Mal ve hizmeti sağlayanın kamu otoritesi olup olmamasının bu hak veya ayrımcılık yasağı bakımından bir azaltıcı etkisi bulunmamaktadır. Bilakis, eğer mal veya hizmet sunan bir devlet kurumu veya devletten aldığı izinle ürün veya hizmet satan bir satıcı ise sorumlulukları artacaktır.

Mal ve hizmet, gündelik hayattaki ticari ve bireysel tüketime ilişkin her türlü metanın veya hizmetin genel adıdır.

Örneğin bir avukat, ücret karşılığı avukatlık hizmeti, doktor sağlık hizmeti, psikolog danışmanlık hizmeti, emlakçı emlak danışmanlığı hizmeti, otobüs şoförü ve bağlı bulunduğu şirket veya belediye ile taksici taşıma hizmeti, otel konaklama hizmeti, makyaj salonu, kuaför veya hamam kişisel bakım hizmeti, kiralayan ise kiracıya barınma hizmeti verir, temin eder. Bunlar verilebilecek hizmete ilişkin birkaç örnektir.

Bir eczacı ücret karşılığı ilaç, pazarcı meyve sebze, market genel tüketim ürünü, kırtasiyeci kırtasiye malzemesi, butik kıyafet, bijuteri takı ve süs eşyası, seks shop seks oyuncağı, çiçekçi çiçek, marangoz mobilya, pizzacı pizza, şarap evi şarap satar. Bunlar da mal satışına ilişkin birkaç örnektir.

Zaman zaman basına yansıyan veya hak temelli çalışan sivil toplum kuruluşlarına yansıyan bilgiler, mal ve hizmet satanların, müşterilerinin LGBTİ+ olmasını gerekçe göstererek onlara mal veya hizmet satışından kaçınabildiklerini göstermektedir. Hamamdan çıkarma, otele kabul etmeme, tedavi etmekten kaçınma, herkesin yapabildiği bir alışverişi LGBTİ+'ların yapamaması veya

herkese kiralan bir evin sırf, kiracının LGBTİ+ olduğu gerekçe gösterilerek kiralanmaktan kaçınılması, akla gelebilecek diğer örneklerdir.

Aslında ceza kanununda bunu engelleyici bir hüküm vardır, bu da TCK'nın 122. maddesidir. Bu madde, mal ve hizmet satışında, dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle satıştan kaçınılmasını suç olarak düzenlemiştir. Görüldüğü gibi devlet kanunu ayrımcı şekilde kurgulamış, cinsel yönelim, cinsiyet karakteristiği veya cinsiyet kimliğini bir ayrımcılık çeşidi olarak kanuna dahil etmemiştir.

Bu Hak Hangi Metinlerde Güvence Altına Alınmıştır?

Anayasaya göre yasalar önünde ayırım gözetilmeksizin herkes eşittir. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin güvence hükümleri vardır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri olan Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Haklar Sözleşmesi ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile de güvence altına alınmıştır.

Bu Tip Bir Ayrımcılıkla Karşılaşanların Hakları Nelerdir?

Bu tip ayrımcılıklar karşılaşan kişi karakola gidip şikayetçi olabilir veya doğrudan kendisi ya da avukatı aracılığıyla suç duyurusunda bulunabilir. Savcılar özellikle TCK 122. Maddenin yukarıda belirtilen sınırlı kapsamı nedeniyle soruşturma yürütmeyeceğini beyan etse bile şikayette bulunulmalıdır. Çünkü hak sahibi bu konuyu ileride isterse bireysel başvuru yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıyabilir, bunun için savcılığa başvuru zorunludur.

Ayrımcılığı yapan kişiye karşı tazminat davası açılabilir.

Bu kişi bir meslek kuruluşuna üye olmayı zorunlu kılan bir iş yapıyorsa kuruluşuna şikayette bulunulabilir. (Örneğın Avukatsa baroya, tabipler odasına kayıtlı bir doktora o yerin Tabip Odasına).

Bir kamu görevlisi ise bağılı bulunduğı kuruma idari soruşturma için dilekçe verilebilir.

Ruhsat alarak faaliyet sürdüren bir kişi ise kendisine çalışma ruhsatını veren kuruma (Örneğın taksici, dolmuşu ise belediyeye) şikayet edilebilir.

İlave bilgi için:

<https://kaosgl.org/haber/hak-siz-miyiz--mal-ve-hizmetlere-erisimde-ayrimcilik-yasagi>

<http://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2017/01/MalVeHizmetlereErisim.pdf>